

Мультиплікаційний сюжет є одним з найбільш продуктивних засобів роботи з дітьми, а мультиплікаційні образи – своєрідними морально-етичними еталонами для дитини. Мультифільм володіє всіма характеристиками, необхідними для його сприйняття маленьким глядачем: наочністю, яскравістю, фантастичністю, динамічністю сюжету та простотою сприймання. Тому першочерговим завданням дорослих є добір та показ дитині лише якісного мультиплікаційного медіа, що сприятиме її всебічному розвитку та гармонійній соціалізації.

Але, не варто забувати, що мультифільми, крім розважальної та пізнавальної, несуть ще й виховну функцію. Їх вплив на дитину порівнянню з можливостями гри і живого людського спілкування. Персонажі мультиків формують у малюка первинні поняття про добро і зло, про те, що таке добре і що таке погано, демонструють дитині всілякі моделі взаємодії з навколишнім світом. Діти самі вибирають улюблених героїв. Порівнюючи себе з ними, вони вчать поважати інших і позитивно сприймати себе, боротися з власними труднощами, позбавлятися від страхів.

Однак потрібно зважати на те, що мультиплікаційна продукція містить низку психологічних ризиків, які позначаються не лише на моральному розвитку, а й на психологічному здоров'ї дітей загалом. Діти дошкільного та молодшого шкільного віку активно вбирають той інформаційний "меседж", який транслюється з екранів телевізорів і моніторів комп'ютерів, але не вся інформація, що надходить, є зрозумілою для дитини. Ця обставина служить певним смисловим бар'єром між маленьким глядачем і неякісним, непотрібним медіа продуктом.

Ми звикли вважати, що будь-яка отримана нами інформація має певні цілі, а її зміст є обґрунтованим. Однак сучасний медіа-продукт дедалі частіше переко­нує нас у зворотному.

Є мультифільми, де герої потрапляють в абсолютно нереальні ситуації. Наприклад, вчиняють неймовірні, нездійсненні нормальною людиною піруети або вчинки; прослизують в трубу або розколіну, витягаючи в вузьку смужку, і приймають після цього колишню форму буквально за допомогою одного руху і т.д. Психіка дитини дуже піддається впливу ззовні. І подібні дії теж відкладаються в підсвідомості, позбавляючи дитину відчуття реальності.

Такі прекрасні анімаційні фільми кіностудії "Уолта Діснея", як "Білосніжка", "Бембі", "Красуня і чудовисько", "Король Лев", несуть в собі добрий початок. Але ці фільми не транслюються по телебаченню. І діти найчастіше дивляться не дуже якісну продукцію про механічні монстрів, вампірів, приведення і всемогутніх роботах. Майже у всіх цих мультифільмах в сюжетах присутній конфлікт, бійка, бій, перестрілка, вбивство, тобто, елементи агресивної поведінки та насильства. І майже всі діти буквально взяті в полон мультиплікацією, причому часто відмовляються від

гри – аби сидіти перед телевізором. А відсутність у казках і мультифільмах розвивально-виховного впливу морального змісту призведе до втрати можливості їх повноцінного засвоєння, а отже і до неможливості їх застосування у життєвій практиці.

Порівнюючи вітчизняні мультифільми минулого століття і сучасні медіа-продукти мультиплікаційного жанру, ми можемо помітити суттєві розбіжності між ними. На побутовому рівні ці розбіжності частіше відчуються інтуїтивно, аніж усвідомлюються об'єктивно: батьки розуміють, що сучасний мультифільм не задовольняє їхніх вимог до його змісту та форми, однак часто не здатні окреслити причини такого ставлення. Багато дорослих привчають дітей до "споживання" мультифільмів переважно радянських часів як таких, що, на їхню думку, є найбільш безпечними та "правильними". І йдеться не лише про змістове наповнення мультифільму, але й про той моральний еталон та орієнтир, який безумовно повинен бути присутній у мультифільмі. Стосовно цього можемо відзначити, що трансляція моральних цінностей та еталонів у будь-якому випадку відбувається у мультифільмі; інше питання – їхня якість і спрямованість.

Таким чином, вважаємо на сьогодні проблемою впливу "неправильних мультиків" на розвиток психіки дітей замислюються фахівці всього світу. Психологи радять батькам ретельно відбирати для своїх малюків мультифільми і по можливості дивитися їх разом з дітьми, спостерігаючи за їхньою реакцією.

Батьки зобов'язані зрозуміти, що жоден мультифільм, навіть найбільш повчальний, не може замінити дитині спілкування з дорослими. Дітям треба відчувати любов батьків, їх увагу і присутність. На дитину потрібно знаходити час, нехай його буде не так і багато. Якщо цього не відбувається, не варто дивуватися тому, що діти стали жартувати не надто до місця, сміятися істерично і почали бити, щипати інших людей, наслідуючи героєм мультиків, яких вони обожають.

УДК:159.923.2

Борисова В.

Наук. керівник Шкретієнко Л.П.

м.Київ

ПРОБЛЕМА АГРЕСІЇ У ДІТЕЙ ПІДЛІТКОВОГО ВІКУ

Термін агресія – створює враження деякого імпульсу та деякої необхідності в діях – це свого роду "вимушене опосередкування". "Вимушене опосередкування" означає внутрішню потребу в динаміці, виражає жорстокість поняття динаміки, свідомість, рішучість, в цьому сенсі ми бачимо, що агресивність голоує в інстинкті життя. Більшість дослідників вивчали феномен агресивності, тобто агресивність в її

феноменології, але ніхто не зумів зрозуміти її значимість до того, як вона стала критерієм цінності.

Щоб зрозуміти природу агресивності ми повинні розглянути її нейтральну безпосередковість і тоді вона відкриється як динаміка росту, що припускає в мирському існуванні деяку територіальність, але ця територіальність або предметне поширення означає безпеку для інстинкту в самій його основі. Інстинкт знаходиться в безпеці, добивається в собі предметного володіння. Об'єкт виступає в ролі межі, границі імпульсу і таким чином, забезпечує безпеку імпульсу зростання. Агресивність зароджується в той же момент, коли індивідуалізація приходить в рух, іншими словами: агресивність представляє собою експліцитний вираз або динамічну сторону індивідуалізації. Тобто плюралізм індивідуалізацій тягне за собою необхідність доповнення, комплементарне, в якій еволюція або ріст одного індивіда в деякому сенсі об'єктивно, територіально потребує втрати іншого. Таким чином агресивність – це принцип індивідуальної метаболізації. Будь яка зростаюча індивідуалізація припускає смерть інших. Агресивність – це ріст індивідуалізованого життя і будь яка індивідуалізація зростає за рахунок смерті іншої [1, с. 147–148].

У Психології розрізняють агресивність як позитивну так і негативну. Позитивна агресивність являє собою самозахист нового, повторне твердження самих себе, тобто коли індивідуалізований організм або ж його частина реалізує свій інстинкт самозахисту, навіть якщо при цьому доводиться протівитися росту іншого організму. Негативна, або ж злаякісна агресивність несе в собі виключно деструктивність, використовувану як звичку до смерті, як деяку енергію, яка може повернутися тільки повністю себе вичерпавши. Таким чином, як тільки агресивність використовує її, відбувається бурхливий сплеск, викид, спочатку детермінований початком фрустрації [1, с. 151–152]. Більшість теорій агресії не суперечить ідеї про взаємозв'язок агресії з певними характерологічними типами. О.Реаном був виявлений взаємозв'язок рівня агресії з певними характерологічними особливостями підлітків 14–17 років. На думку вченого агресія і агресивність є складним особовим і поведінковим феноменом, казуальну природу якого навряд чи можна описати якоюсь єдиною, одновимірною моделлю.

Характер агресивної поведінки багато в чому визначається віковими особливостями. Кожен віковий етап має специфічну ситуацію і висуває визначені вимоги до особистості. Кризові, перехідні періоди пов'язані з незадоволеністю. Вікові кризи, що супроводжуються природним ростом агресивності, пов'язані з появою нових потреб, що не задовольняються існуючими відносинами й уміннями. Найбільш вікові показники агресії мають 12-13 річні підлітки. Агресивне і нетерпиме суспільство заражає цим же нове покоління. Агресивні діти зазвичай виростають і в сім'ях, де

мало цікавляться розвитком дитини і надають перевагу покаранню, а не турботі і терплячому поясненню.

Л.М.Малюгіна виявила, що жорстокі покарання корелюють з високим рівнем агресивності у дітей, а недостатній догляд за дітьми, всюдозволеність пов'язана з асоціальною спрямованістю [2, с. 7]. Згідно досліджень Р.Сірса, Е.Макові, Х.Левіна в соціалізації агресії головними моментами виступають: поблажливність батьків, суворість покарання батьками агресивної поведінки дитини. Дослідження показали, що батькі, які різко пригнічують агресивність у своїх дітей, всупереч своїм очікуванням не усувають цю якість, а навпаки плакають її, розвиваючи в своїх дітей ще більшу агресію. Адже всім відомо, що зло породжує тільки зло, а агресія – агресію. Підлітковий вік зазвичай характеризують як переломний, перехідний, критичний, але найчастіше як вік статевого дозрівання. У всіх напрямках відбувається становлення якісних новоутворень внаслідок перебудови організму, трансформації взаємин з дорослими та однолітками, освоєння нових способів соціальної взаємодії, інтереси, пізнавальної та учбової діяльності [3, с. 192].

Агресивна поведінка має ряд дуже важливих функцій. Вона звільняє від страху, допомагає відстоювати свої інтереси, захищає дітей можливо від зовнішньої погрози і такої сприяє адаптації. Також слід відзначити що відбувається прагнення до активності. Відбувається перебудова відносин з батьками, від дитячих відносин, можливо до взаємоповаги та рівності. Також у підлітків посилюється негативне ставлення до будь яких вимог дорослих, вони намагаються демонструвати свою незалежність. Визначальним станом психіки стає рефлексуюче мислення. Воно і створює основне ведуче протиріччя в житті підлітків. Агресія виступає як спроба самоствердитися проявляється у пошуках свого місця в групі та спілкування з дорослими. У межах підліткового віку як у хлопчиків так і в дівчаток існують певні вікові періоди з більш високим і більш низьким рівнем прояву агресивної поведінки. Це зумовлено як віковими так і статевими особливостями. Динаміка зростання фізичної і вербальної агресії в міру дорослішання неоднакова: прояви фізичної хоча і збільшуються, але не значно. Хоча, за певними дослідженнями, в підлітковому віці, до фізичної агресії більш схилі дівчата. А ось прояви вербальної агресії ростуть дуже швидкими темпами. Незначно від віку, у хлопчиків такі форми агресивності вираження більше, ніж у дівчат. Психологами встановлена тенденція, відповідно до якої велика частка агресивних дій здійснюється саме особами підліткового та юнацького віку. Виділяють кілька головних причин агресії:

- Біологічні (гормональна перебудова організму і як наслідок невірноваженість процесів збудження та гальмування);
- Внаслідок слабого розвитку життєвого досвіду, сильної потреби у самоствердженні, молоді люди легко наслідують агресивну поведінку;

- Соціально – культурні: на певному відхиленні молодих людей від соціальних норм суспільство часом дивиться поблажливо [5, с. 90]. Методи супроводу агресивної дитини можуть бути такими:
- Ігрова корекція агресивної поведінки;
- Тематична бесіда;
- Програвання ситуацій подальшим їх аналізом;
- Метод малюнка;
- Казкотерапія.

Таким чином, важливо звертати увагу на розвиток агресії у підлітковому віці, з метою попередження агресивної їх поведінки.

ЛІТЕРАТУРА

1. Менегетти. А. Психосоматика. Новейшие достижения. [Текст] / А. Менегетти. – М.: ННБФ "Онопсихология", 2005 – 360с.
2. Малюгіна Л.М., Малявіна С.В. Виховання і навчання підлітків з девіантною поведінкою: причини, наслідки, профілактика. [Текст]/Л.М.Малюгіна, С.В.Малявіна. – Вінниця, 2007. – 48с.
3. Настольная книга практического психолога Кн.1.[Текст]/Е.И.Рогов. – М.: "Владос – Пресс", 2002. – 384с.

УДК 159.922.75

Герасимчук Н.

Наук. керівник Дубравська Н. М. к. психол. н.
м. Житомир

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ ПОДОЛАННЯ СТРАХІВ У ДИТЯЧОМУ ВІЦІ

Фізичне та психологічне здоров'я людини визначається тим, наскільки добре вона адаптується до мінливих умов життя, в який спосіб вона взаємодіє з об'єктами і явищами світу, як долає життєві труднощі й стресові стани тощо. Усе це значною мірою залежить від наявних у неї психологічних ресурсів – сукупності якостей, диспозицій, умінь, на які людина може покластися у процесі саморегуляції в екстремальних умовах.

Психологічні ресурси традиційно розглядаються з позицій гуманістичного підходу в психології, зокрема в рамках адаптаційного і ресурсного напрямів, які об'єднує вивчення того, що допомагає людям (дорослим і дітям) успішно пережити (опрацювати, долати) проблемні ситуації і важкі події свого життя, за допомогою яких механізмів і стратегій вони долають такі дискомфортні стани, як страх і тривога, що дає їй сили і насагу для розвитку і самовдосконалення.

У зв'язку з цим важливу роль відіграє цілісне дослідження особистості, за якого особистість зі своїм особливим життєвим світом, у якому міститься її індивідуальна історія, виступає як медіатор подій, який піддає їх психічній обробці, перш, ніж визначити

відповідний тип стратегії їх опрацювання і проживання (Л. Анциферова). Разом із цим вона взаємодіє з навколишнім світом і саме звідти черпає необхідні їй ресурси, яких бракує в неї самої.

До проблемних обставин, здатних істотно обтяжити життя людини, починаючи з найбільш раннього віку, належать природні дитячі страхи, які, з одного боку, виконують ряд важливих функцій у становленні особистості, а другого боку, за певних несприятливих обставин, посилені браком необхідних психологічних ресурсів (зокрема, ресурсів психологічного захисту та ресурсів активного подолання, або копінгу), починають становити загальний тривогогенний фон її буття.

Страх є базовою й онтогенетично найбільш ранньою емоцією людини, яка виконує важливі функції в процесі її дорослішання і розвитку. Наприклад, О. В. Петрунько зазначає, що "філогенетично й онтогенетично першою функцією страху є оцінно-захисна. Страх повідомляє про небезпеку, спонукає до пошуку конструктивних шляхів її подолання. Оцінка ситуації як небезпечної актуалізує дію захисних механізмів та інших форм адаптивної активності, які здатні усунути джерело потенційної небезпеки" [4, с. 138–144].

Кожному віковому етапу притаманні власні страхи, і переживання кожного з них дає дитині можливість набути певного нового досвіду. Вже новонароджене дитя здатне пережити страх, який мимоволі виникає в нього при надто голосних звуках і в деяких інших ситуаціях (раптовій втраті опори, обмеженні рухів тощо) [1]. У дошкільників, зокрема дітей старшого дошкільного віку його здатні викликати безліч не лише біологічних, але й соціокультурних факторів. Найбільша чутливість до страхів проявляється у віці 6–7 років, із набуттям дитиною статусу школяра. Ситуація шкільного життя вводить дитину в новий, чітко нормований світ, який вимагає від неї організованості, відповідальності, дисциплінованості, успіхів у навчанні, у зв'язку з чим виникає страх не впоратися з новими обов'язками.

Отже, страхи еволюціонують (урізноманітнюються й якісно змінюються) з дорослішанням дитини. Разом із цим вони залишаються актуальними і являють собою не лише важливий елемент емоційного життя дитини і дорослої людини, а й, на думку багатьох дослідників, виконують, окрім захисної, ще й соціалізувальну, виховну та розвивальну функції. У боротьбі з власним страхом розкривається і вдосконалюється глибинна сутність людини, задається напрям її особистісного розвитку, визначається історія її життя (А. Адлер, Ф. Ріман, С. Кінг та інші).

Людині (дитині) властивий не лише страх, а й відповідні стратегії його опрацювання, переживання, подолання і успішного проживання. Філогенетично й онтогенетично першою стратегією реагування на страх та його переживання є психологічних захист, який автоматично, попри волю дитини, спрямований на уникання страху, його знецінення, витіснення, замі-